

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Aktuální situace v oblasti užívání návykových látek a hazardního hraní v ČR 2021

Mgr. Pavla Chomynová,

doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D., Mgr. Kateřina Grohmannová,
Mgr. Barbara Janíková, Mgr. Zdeněk Rous, Mgr. Tereza Černíková,
Mgr. Jan Cibulka

> Nový koncept schválený vládou ČR dne 19. 7. 2021

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Výroční zpráva
o stavu ve věcech drog
v České republice
v roce 2019

> 2019

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Výroční zpráva
o hazardním hraní
v České republice
v roce 2020

> 2020

Dílčí zprávy

Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích

Zpráva o alkoholu

Zpráva o problematickém užívání psychoaktivních léků

Zpráva o nelegálních drogách

Zpráva o hazardním hraní

Zpráva o digitálních závislostech (2022)

Souhrnná zpráva o závislostech v ČR

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

> Struktura

Úvod do problematiky

Národní politika

Trh (nabídka a dostupnost)

Míra a vzorce užívání mezi dětmi a dospívajícími

Míra a vzorce užívání v dospělé populaci

Zdravotní dopady

Sociální souvislosti a důsledky

Kriminalita

Prevence

Léčba a služby

Dopady COVID-19

Kapitola 1:

Vymezení pojmů a tematického zaměření zprávy

Kapitola 6:

Dopady problematické spotřeby psychoaktivních léků

Kapitola 3:

Trh s alkoholem

Kapitola 10:

Adiktologické služby pro uživatele alkoholu

Kapitola 1:

Úvod do problematiky tabákových, nikotinových a souvisejících výrobků

Kapitola 6:

Pasivní expozice tabákovému kouři

Kapitola 11:

Odvýkání kouření a léčba závislosti na tabáku

Kapitola 8:

Adiktologická prevence

Kapitola 1:

Regulace a politika v oblasti hazardních her

× × ×

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice 2021

> Kouření v obecné populaci 15+

**Národní výzkum 2020: (téměř) denně kouřilo 23,9 %
cca 2 mil. denních kuřáků**

NAUTA 2020: denně kouří 16,6%

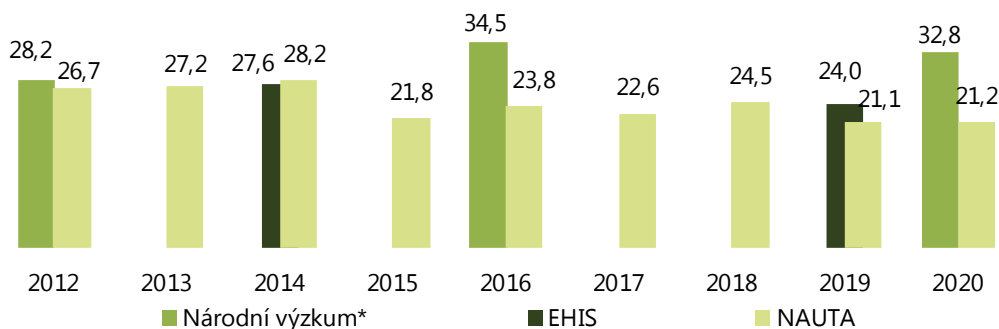
e-cigarety v současnosti 4,8 %

**zahříváné tabákové výrobky
v současnosti 4,1 %**

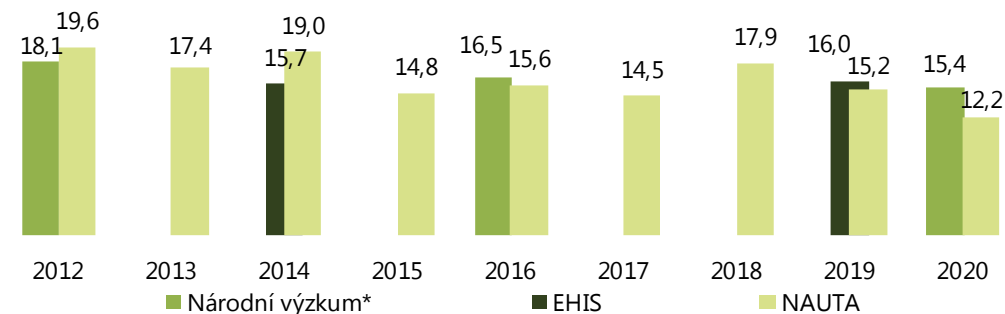

*Denní **kouření** v populaci ČR – trendy v letech 2012–2020, v %*

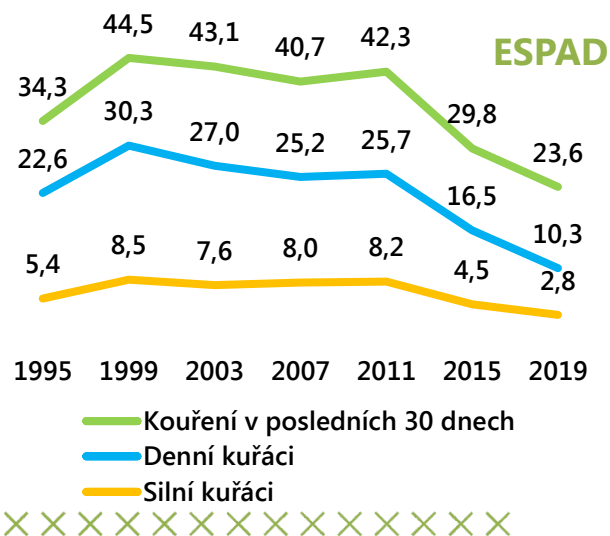
Muži

Ženy

Zdroj: Studie NAUTA (Csémy et al., 2021), Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021), studie EHIS (Daňková, 2016), ESPAD (Chomynová et al., 2020)

Dopady kouření

16–18 tis. úmrtí ročně

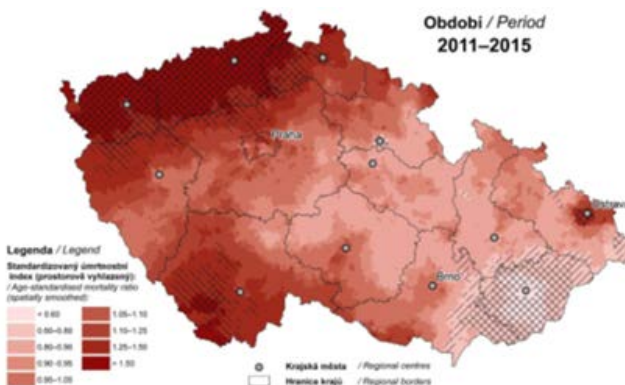
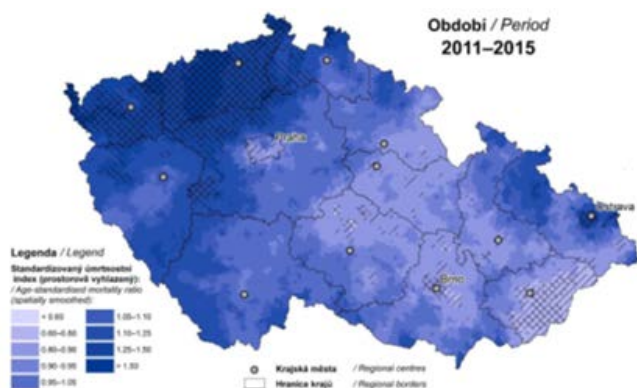
ZN průdušnice, průdušek a plic 5 tis.

ročně diagnostikováno cca 7 tis.

CHOPN 3 tis.

ročně hospitalizováno přes 30 tis.

Předčasná úmrtnost související s kouřením, MUŽI, ŽENY, SMR

**na 1 zemřelého
kuřáka připadá
15 ztracených
let života**

Zdroj: Sovinová et al (2008)

Zdroj: Kážmér et al. (2020)

*Denní kouření podle krajů
(v %)*

Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek
(Chomynová and Mravčík, 2021)

> Odvykání kouření a léčba závislosti na tabáku

Odvykání kouření – zahrnuje krátké intervence, poradenství, aplikace, letáky

Léčba závislosti na tabáku – farmakoterapie (náhradní terapie nikotinem), psycho-socio-behaviorální intervence

- > Sít center pro léčbu závislosti na tabáku - ambulance nemocnic, garantem je Společnost pro léčbu závislosti na tabáku (SLZT), celkem 43 center.
- > Ambulance lékařů různých odborností, kteří prošli kurzem České lékařské komory (ČLK) a SLZT, celkem přibližně 200.
- > Lékárny poskytující poradenství v odvykání kouření, celkem cca 300.
- > Sít adiktologických programů pro osoby se závislostním chováním, celkem cca 300.

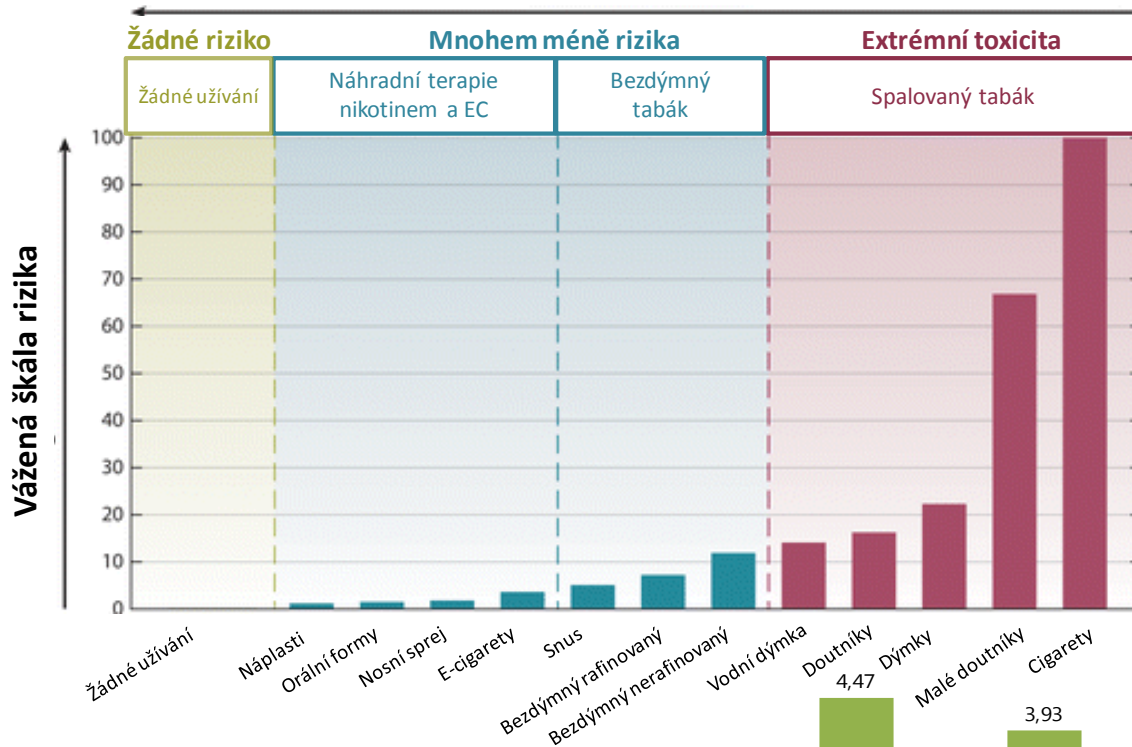
**v ambulantní léčbě ročně cca 500–600 osob
pro závislost na tabáku**

**podle NRHZS cca 220–250 osob ročně
podle NRLUD 400 osob ročně**

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

> Rizikovost tabákových a nikotinových výrobků

MÍRA RIZIKA

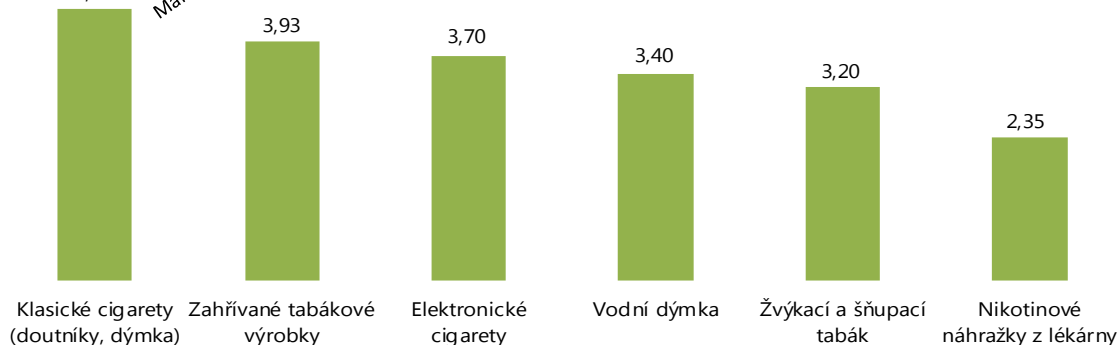

Zdroj: převzato a přeloženo do češtiny z Abrams et al. (2018) podle Nutt et al. (2014), poskytnuto SLZT

Průměrné pořadí vnímané škodlivosti (1–5, 5 nejvíce škodlivé)

Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021)

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva o alkoholu v České republice 2021

> Pití alkoholu v obecné populaci 15+

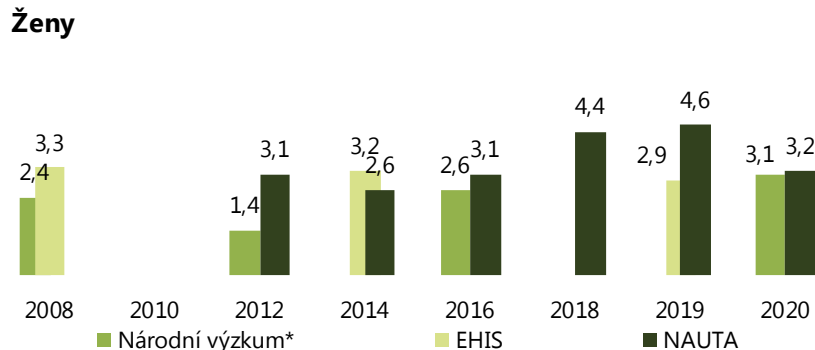
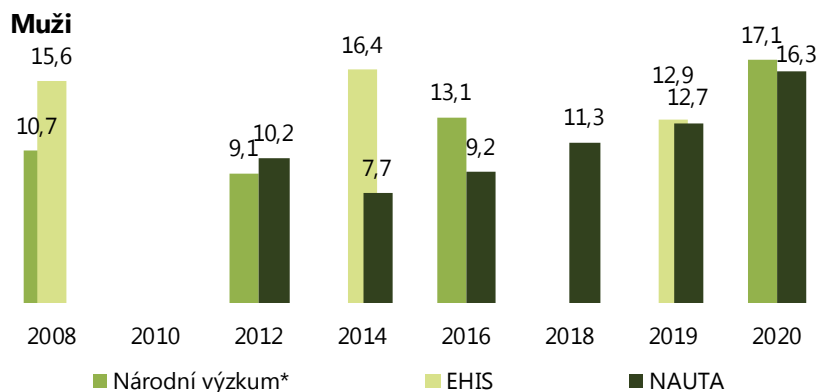

Národní výzkum 2020: denní pití alkoholu 9,9 %
cca 800–980 tis. denních konzumentů

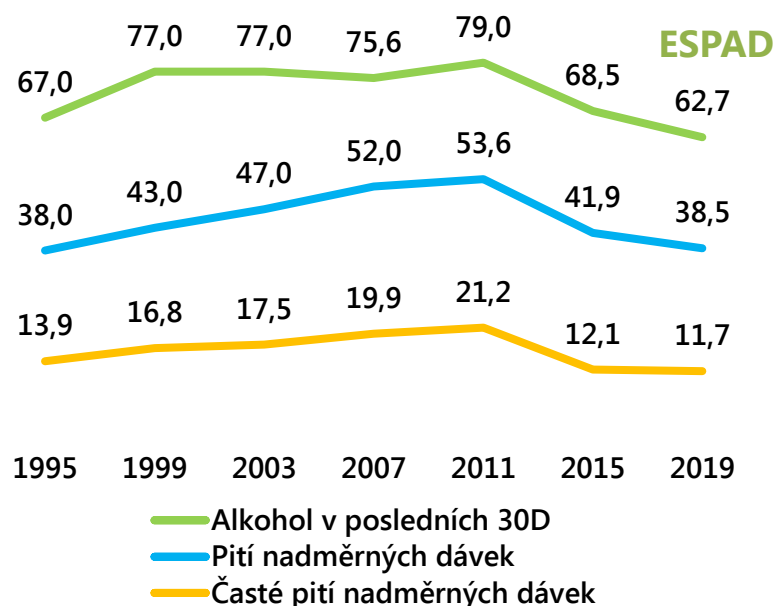
NAUTA 2020: denní pití 9,6 %

časté pití nadměrných dávek
11,5–12,8 %

Denní **pití alkoholu** v populaci ČR – trendy v letech 2012–2020, v %

Zdroj: Studie NAUTA (Csémy et al., 2021), Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021), studie EHIS (Daňková, 2016), ESPAD (Chomynová et al., 2020)

XX:

> Rizikové a škodlivé pití v populaci 15+

1,5–1,7 mil. v riziku vzniku problémů
800–900 tis. ve vysokém riziku

800–980 tis. denně pije alkohol
160 tis. denně pije nadměrné dávky alkoholu

Národní výzkum 2020

v riziku podle škály CAGE:
=18,9 % populace, v tom 9,9 % škodlivé

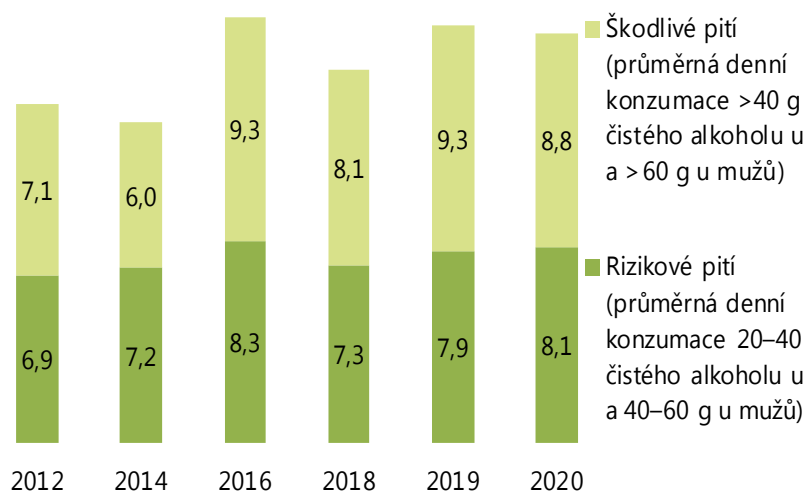
NAUTA 2020

v riziku podle metody BSFQ:
=16,7 % populace, v tom 8,8 % škodlivé

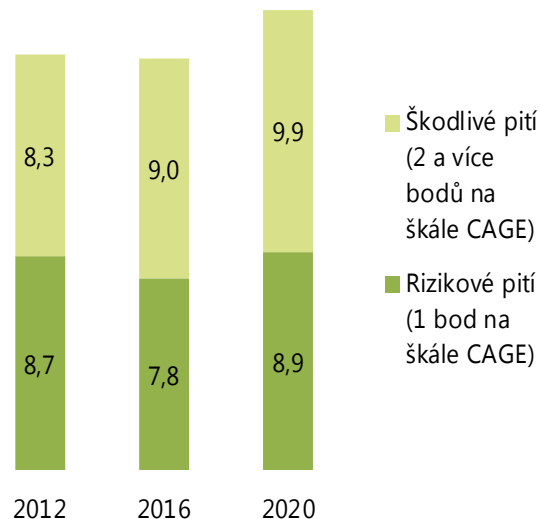
Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek 2020 (Chomynová and Mravčík, 2021)

Rizikové a škodlivé pití alkoholu – trendy v letech 2012–2020, v %

Výzkum NAUTA

Národní výzkum

XXXXXX

Zdroj: Studie NAUTA (Csémy et al., 2020), Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021)

> Dopady konzumace alkoholu

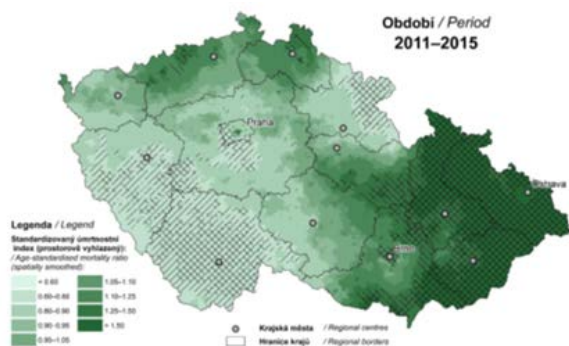

6 tis. úmrtí ročně

**z toho 2 tis. přímo přiřaditelných alkoholu
alkoholické onemocnění jater 1,6 tis.
intoxikace alkoholem 400–500 případů ročně**

**855 úmrtí (NRPATV) – 238 předávkování, 617 nepřímá
(nehody, sebevraždy)**

*Předčasná **úmrtnost** související s alkoholem, MUŽI, ŽENY, SMR*

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva o problematickém užívání psychoaktivních léků v České republice 2021

> Užívání a zneužívání psychoaktivních léků

dospělá populace →

Národní výzkum 2020: užívání sedativ nebo hypnotik, opioidních analgetik v posl. 12 měsících

15,8 % (12,6 % sedativa a 6,8 % opioidní analgetika)

odhad **zneužívání = 14,9 %** (9,9 % mužů a 19,7 % žen)

omnibusy: užívání psychoaktivních léků získaných bez lékařského předpisu nebo užitých v rozporu s doporučeními lékaře = **zneužívání léků 8–13 % dospělé populace**

**odhady ze studií
cca 1,35 mil. osob**

**odhady podle distribuce
885 tis. osob**

mládež (studie ESPAD 2019)

6,6 % sedativa nebo hypnotika bez doporučení lékaře

9,8 % léky proti bolesti za účelem dostat se do nálady

5,8 % léky v kombinaci s alkoholem

= zneužívání léků 14,4 % (11,4 % chlapců, 17,6 % dívek)

> Trh s psychoaktivními léky

zdrojem léků je oficiální zdravotní systém

doctor-shopping

od rodiny, od známých

na internetu

na nelegálním trhu s nelegálními drogami

SÚKL = evidence distribuce léků (balení i DDD)

spotřeba benzodiazepinů klesá (Neurol, diazepam)

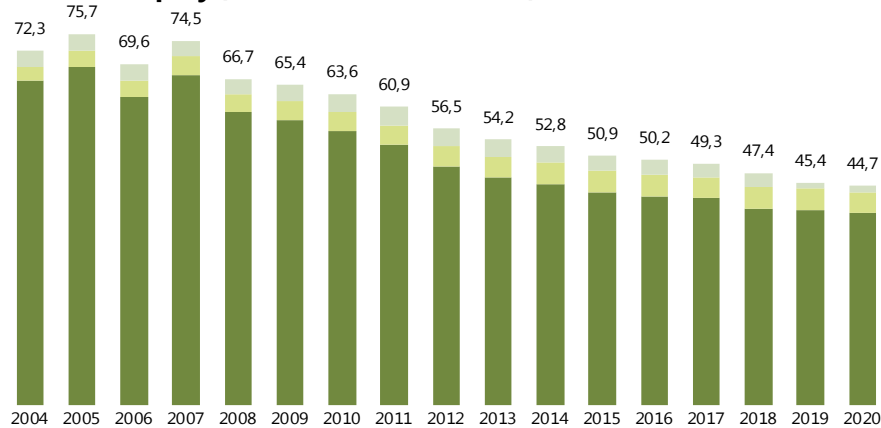
spotřeba barbiturátů klesá

spotřeba Z-léků roste (zolpidem/Stilnox)

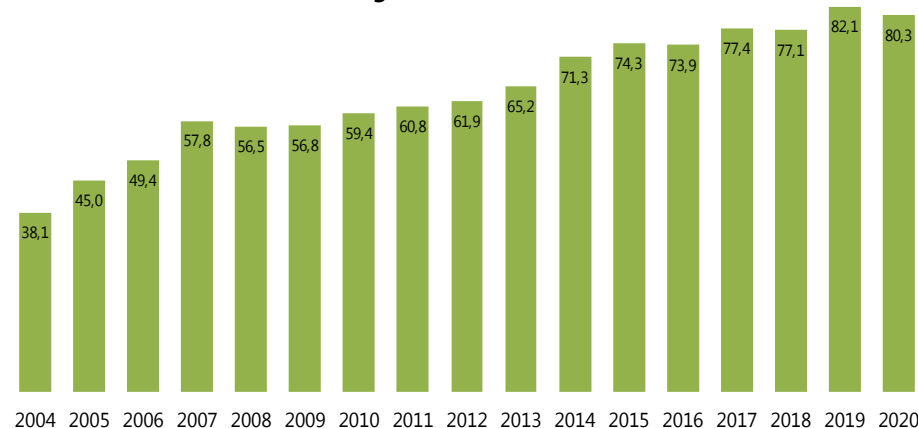
spotřeba pregabalínu roste

spotřeba opioidních analgetik roste

Benzodiazepiny (N03AE, N05BA, N05CD), v mil. DDD

Z-drugs (N05CF), v mil. DDD

> Dopady nadužívání léků a léčba

**40 úmrtí/předávkování ročně
(NRPATV)**

**13 benzodiazepiny
28 opioidy (včetně opioidních
analgetik)**

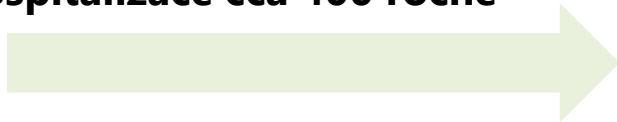

**69 úmrtí pod vlivem
(nemoci, nehody,
sebevraždy)**

**150–200 hospitalizací
pro úraz**

**v léčbě ročně cca 2,5 tis. osob
ambulantní léčba 2 tis. osob
hospitalizace cca 400 ročně**

**5,7 % pacientů ambulantí
3,2 % hospitalizací**

- > Síť adiktologických programů pro osoby se závislostním chováním, celkem cca 300.
 - > Nízkoprahová zařízení - uživatelé opioidů, a to především buprenorfinu z nelegálního trhu a v menší míře heroinu. Užívána jsou také opioidní analgetika (např. fentanyl, morfin, oxykodon) a sezonně surové opium. Běžné je polyvalentní užívání.
- > Ambulance psychiatrie.
- > Rezidenční léčba (psychiatrické nemocnice, psych. oddělení nemocnic, terapeutické komunity.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

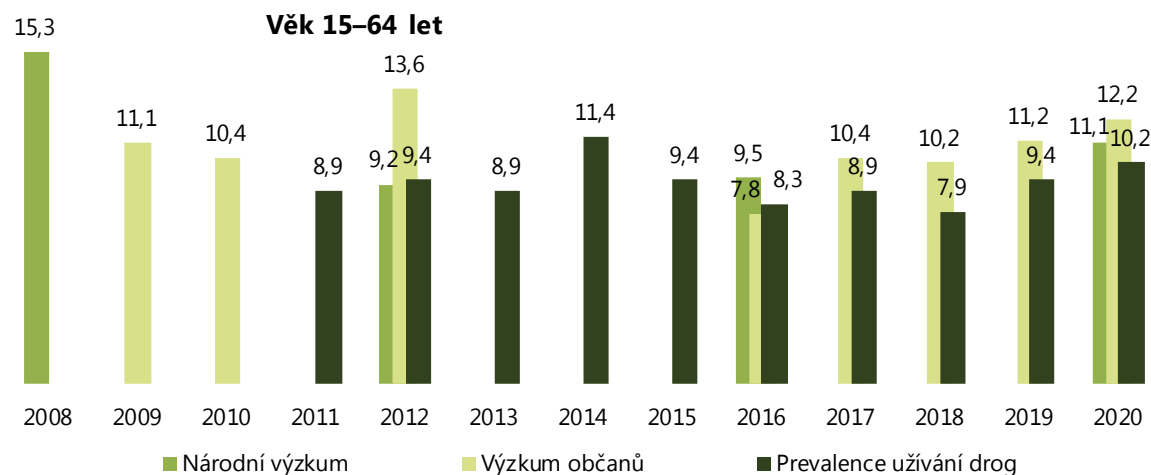

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021

> Užívání konopných látek v obecné populaci (15–64 let)

Užívání **konopných látek** v posledních 12 měsících (15–64 let) – srovnání studií v l. 2008–2020, v %

konopí pro samoléčbu 5–10 %
populace (400–900 tis.)

výhradně pro samoléčbu 2–3 %
populace (160–240 tis.)

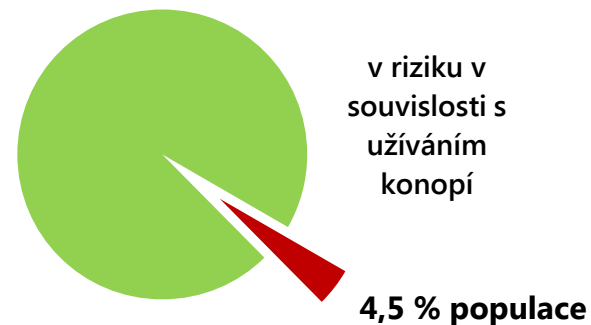
CBD 1–4 % populace

Zdroj: Chomynová and Mravčík (2021), NMS a ppm factum (2021), NMS a INRES-SONES (2021)

**407 tis. v riziku v souvislosti s užíváním
konopí (škála CAST)**

**207 tis. ve vysokém riziku
27 tis. (téměř) denních uživatelů konopí**

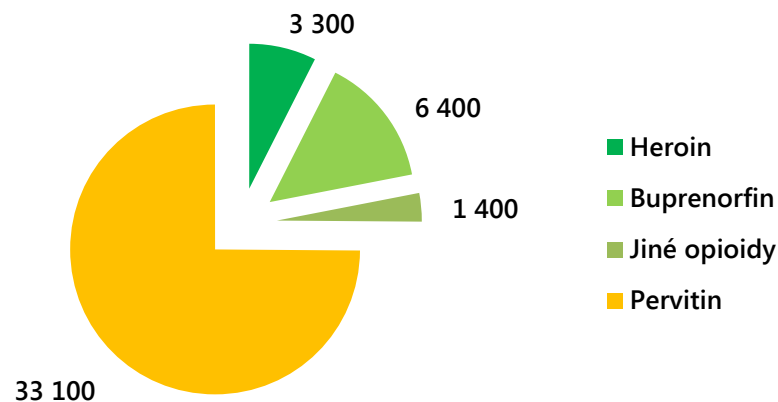

Zdroj: Národní výzkum 2020 (Chomynová and Mravčík, 2021)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

> Lidé užívající drogy rizikově (2020)

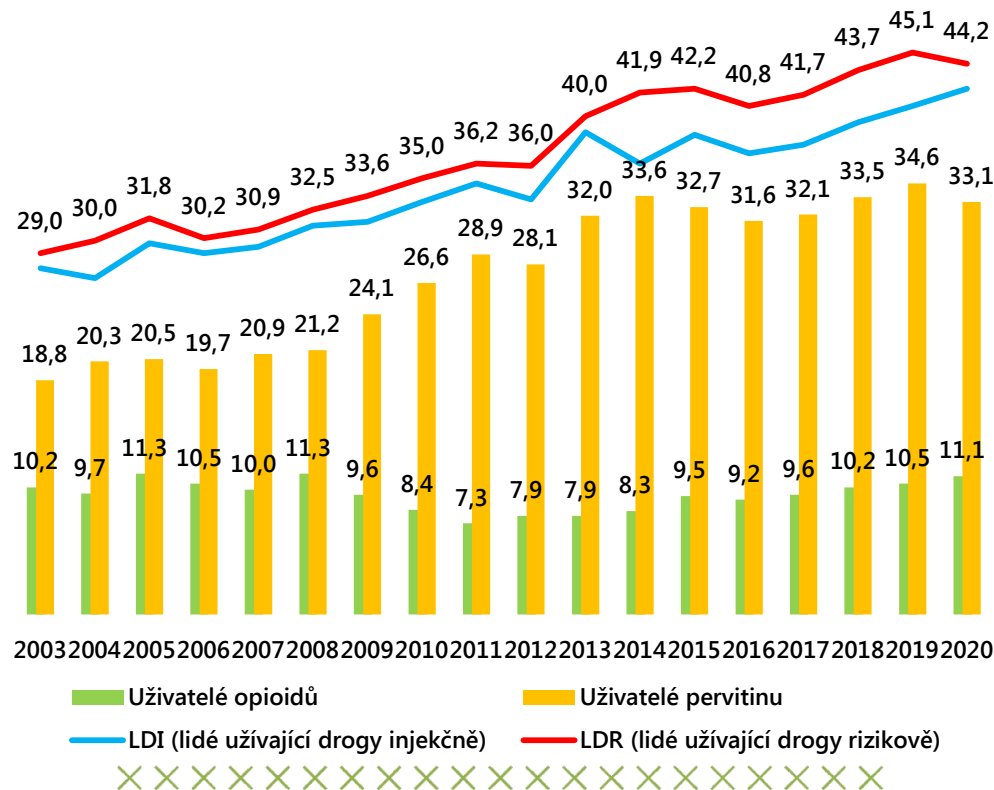
v r. 2020 odhad celkem 44 200 lidí užívajících drogy rizikově (LDR) = 6,47 na 1000 obyv.
 = dlouhodobé a/nebo pravidelné a/nebo injekční užívání drog
 opiátového a/nebo amfetaminového typu
42 200 lidí užívajících drogy injekčně (LDI) – >90 %

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2021)

> zneužívání opioidních analgetik:

- > fentanylové náplasti
- > Vendal® Retard (morfin)
- > Palladone® (hydromorfon)
- > oxykodon

> Dopady užívání nelegálních drog

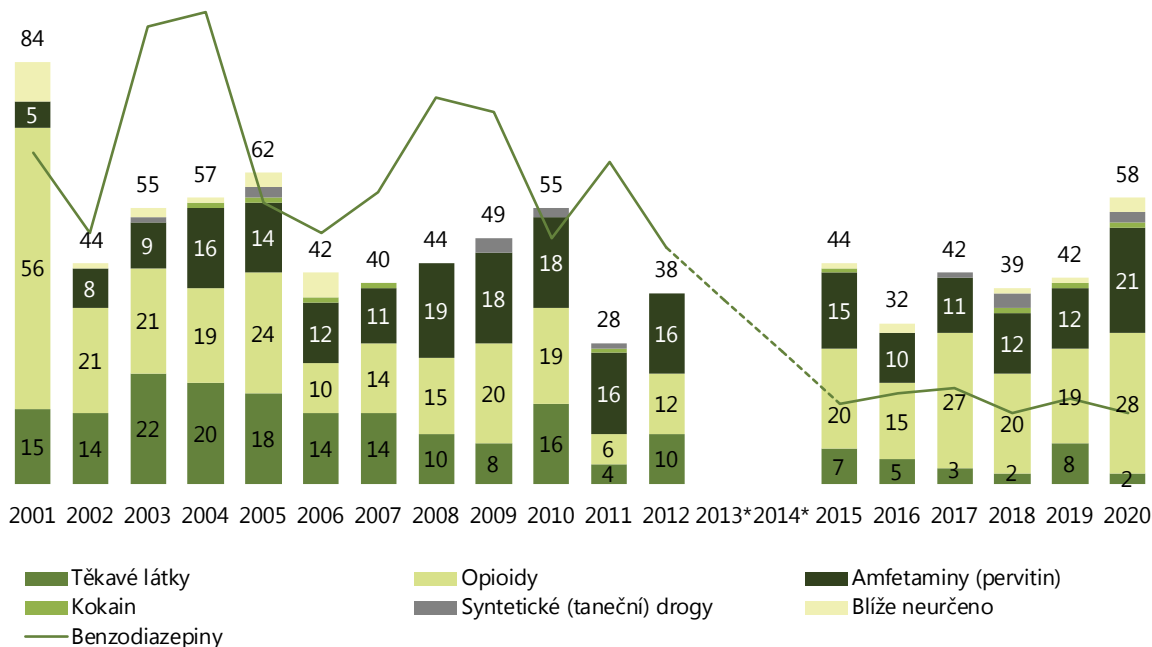
infekční nemoci

výskyt HIV/AIDS u LDI je dlouhodobě nízký (5–6 případů ročně), v r. 2020 nárůst na 14 případů

výskyt VHB u LDI dlouhodobě klesá

výskyt VHC u LDI dlouhodobě stabilní (400–500 případů ročně), LDI tvoří 50 % případů, v r. 2020 hlášeno výrazně méně případů VHC celkem

Smrtelná **předávkování** benzodiazepiny, nelegálními drogami a těkavými látkami v r. 2020

nárůst výskytu duálních diagnóz u klientů služeb

úrazy pod vlivem drog (200–250 případů ročně)

dopravní nehody pod vlivem drog (260 případů ročně)

+90 nepřímých úmrtí (pod vlivem nelegálních drog)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Zdroj: ÚZIS (2021)

V ČR je dlouhodobě 250–300 stacionárních adiktologických zařízení:

90–100 programů ambulantní léčby

55–60 kontaktných center (+ 50 terénnych programů)

35–45 programů ambulantní následné péče (z nich cca 20 s chráněným bydlením)

25–35 programů lůžkové zdravotní péče

15–20 terapeutických komunit

5–7 domovů se zvláštním režimem

6 zařízení speciálního školství

podle zpráv krajů:

sít' služeb je nedostačující

nízká dostupnost ambulantní péče

nedostatek substitučních programů

špatná péče pro klienty s duální diagnózou

špatné pokrytí v některých krajích

roste nabídka adiktologických programů pro děti a mládež

zvyšuje se počet doléčovacích programů

roste nabídka intervencí prostřednictvím internetu,

přibývá webových a mobilních aplikací

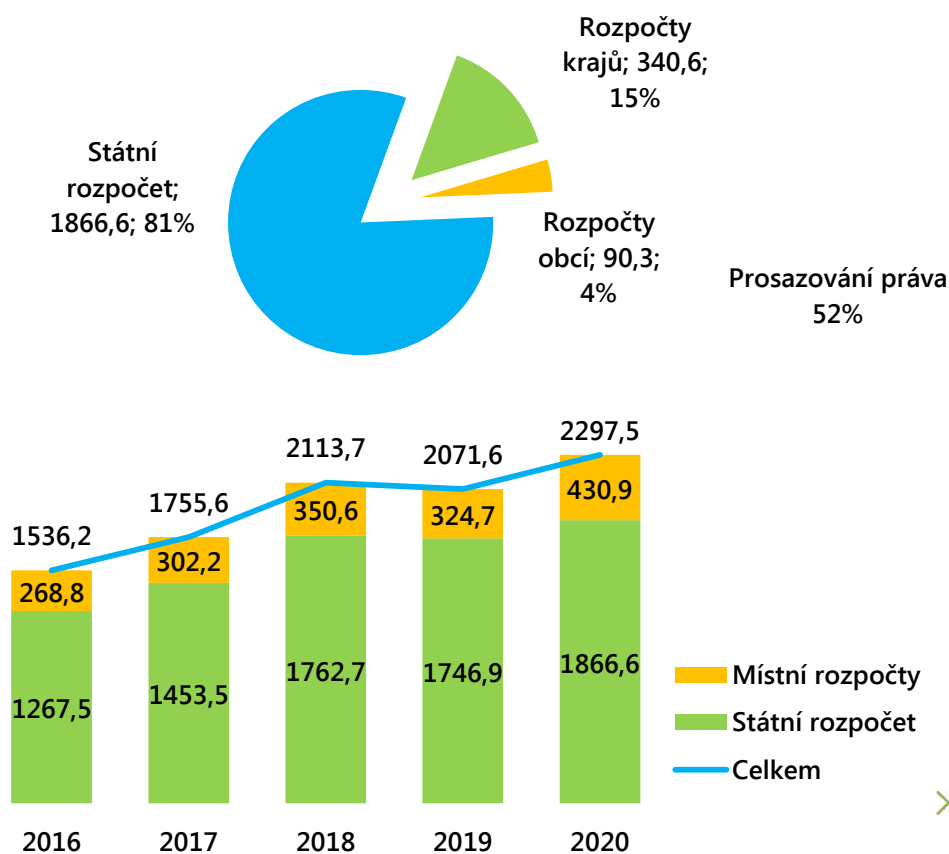

< x x x x x x x x x x x x x x x x x x

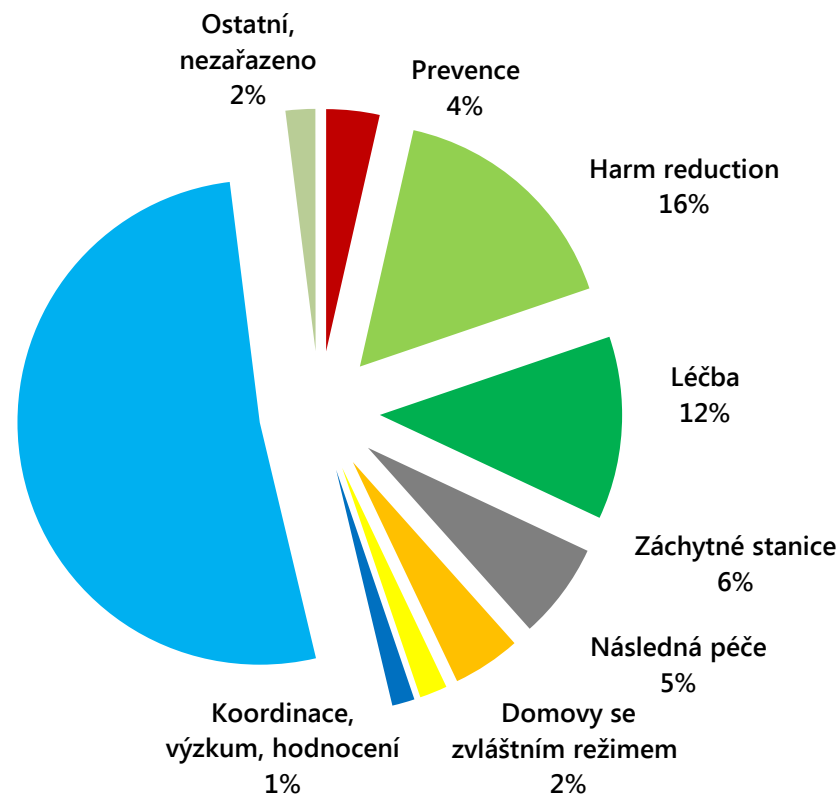
> Financování politiky v oblasti závislostí v r. 2020

Účelově určené výdaje z rozpočtů státní správy a samosprávy na integrovanou protidrogovou politiku

= celkem 2 297,5 mil. Kč

Struktura výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb

struktura výdajů podle kategorií služeb je dlouhodobě stabilní

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021

> Hraní hazardních her v populaci

Národní výzkum 2020: hraní HH v posledním roce 35–50 % jednou týdně nebo častěji:

5,3 % loterie
2,1 % kurzové sázky SK
1,5 % technické hry
1,2 % on-line hry

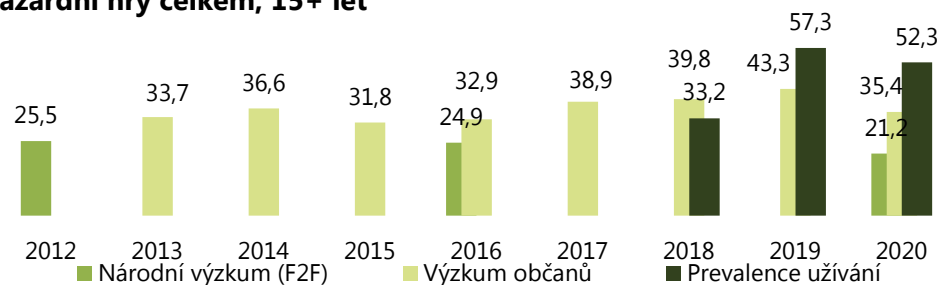
mírný nárůst HH – loterie,
kursově sázky, hraní on-line

2020 mírný pokles – COVID-19

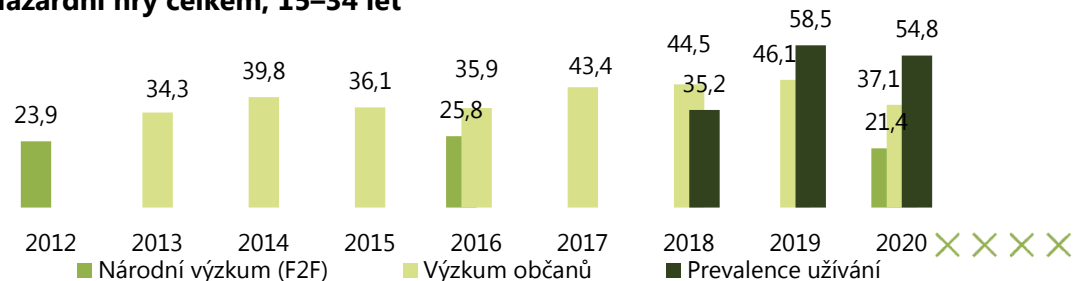
Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021), ESPAD (Chomynová et al., 2020)

Hraní HH v posledních 12 měsících – trendy v letech 2012–2020, v %

Hazardní hry celkem, 15+ let

Hazardní hry celkem, 15–34 let

ESPAD

= hraní her o peníze v posledních 12 měsících

10,5 %→ 1,5 % hraje 2–3krát týdně
16,5 % chlapců
4,4 % dívek

při součtu jednotlivých sledovaných her:
automaty + karty/kostky + loterie/losy +
kursově sázky

20,8 % včetně loterií
13,5 % bez loterií

> Problémové hraní

Lie/bet:

170–260 tis. v riziku vzniku problémů
cca 110 tis. ve vysokém riziku

PGSI:

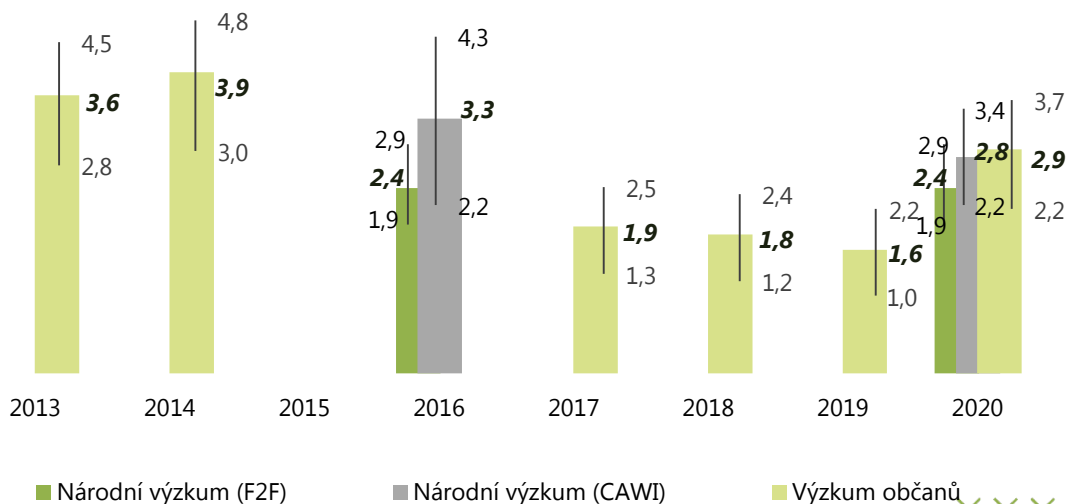
350–450 tis. v riziku vzniku problémů
cca 115 tis. ve vysokém riziku

2,5–2,9 %

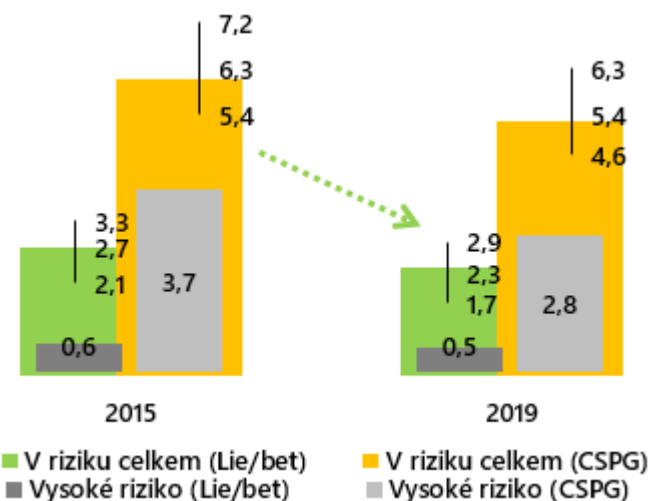
4,5 %

Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021), ESPAD (Chomynová et al., 2020)

Problémové hraní – trendy v letech 2013–2020, v %

ESPAD

Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021)

> Dopady problémového hraní

**sebevražednost
psychiatrická komorbidita
užívání návykových látek**

**zadluženost
kriminalita
dopady na rodinu**

v léčbě ročně cca 2,5 tis. osob

**v kontaktu se službami ročně 2,3 tis.
specializované ambulance DŘ 1 tis. osob
ambulance psychiatrie ročně 800 osob
rezidenční péče cca 250 osob ročně**

**on-line poradny
mobilní aplikace
svépomocné skupiny**

- > Sít' adiktologických programů pro osoby se závislostním chováním, celkem cca 300.
 - > Specializované programy financované v dotačním řízení RVKPP = 12 programů.
- > Ambulance psychiatrie.
- > Rezidenční léčba (psychiatrické nemocnice, psych. oddělení nemocnic, terapeutické komunity).

> Trh s hazardními hrami

**1007 provozoven s hazardními hrami, z toho 532 kasin
2175 kamenných provozoven sázkových kanceláří
místa, kde lze provozovat loterie, nejsou regulována**

nárůst podílu on-line hraní

**! celkem prohry 32,7 mld. Kč
vloženo 393,1 mld. Kč
● vyplaceno 360,4 mld. Kč**

**27,5 % technické hry LB
23,2 % kursové sázky
19,4 % loterie LB**

**52,4 % kamenné provozovny
47,6 % on-line**

hry obsahující prvky hazardních her:

- lootboxy
- dipování

**2020 novela zákona o hazardních hrách (od r. 2021)
spuštěn Rejstřík fyzických osob vyloučených z účasti na
hazardních hrách**

MF: komplexní vyhodnocování nové regulace (ex-post RIA)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021

> Odhad osob v riziku závislosti

Denní kuřáci	1,5–2,1 mil.
Denní konzumenti alkoholu	800–980 tis.
Rizikové pití alkoholu	1,5–1,7 mil.
> v tom škodlivé pití	800–980 tis.
Problematické užívání psychoaktivních léků	1,3–1,5 mil.
Intenzivní uživatelé konopných látek	350–465 tis.
> v tom ve vysokém riziku	160–250 tis.
Lidé užívající drogy rizikově	43–46 tis.
> uživatelé pervitinu	33–34 tis.
> uživatelé opioidů	11–12 tis.
Osoby v riziku problémového hraní	170–220 tis.
> v tom ve vysokém riziku	91–120 tis.

Zdroj: NMS (2021)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Chomynová, P. a kol., 2021

Mgr. Pavla Chomynová

E-mail: drogyinfo@vlada.cz

www.drogy-info.cz
www.hazardni-hrani.cz
www.alkohol-skodi.cz
www.koureni-zabiji.cz

rvkpp.vlada.cz
www.vlada.cz

Národní linka pro odvykání: 800 35 00 00